आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को
बजेटमा समावेश हुनुपर्ने समष्टिगत सुझाव

नेपाल उद्‌योग परिसंघ

बैशाख २७, २०८३

हाम्रो सामान, हाम्रै स्वाभिमान

समावेश विषयहरू

- **प्रमुख विषय तथा नीतिगत सुझाव**
- **क्षेत्रगत सुझाव**
  - *उद्योग तथा लगानी*
  - *प्रत्यक्ष विदेशी लगानी (FDI)*
  - *कर नीति तथा प्रणाली*
  - *भन्सार*
  - *पर्यटन क्षेत्र*
  - *कृषि, जडिबुटी तथा वनपैदावार*
  - *ऊर्जा क्षेत्र*
  - *सूचना प्रविधि क्षेत्र*
  - *बैंकिङ्ग तथा वित्त, वीमा, सहकारी तथा पुँजीबजार क्षेत्र*
  - *स्वदेशी उत्पादन प्रवर्द्धन*
  - *पूर्वाधार क्षेत्रसँग सम्बन्धित सुझाव*
  - *स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्र*

अब सोच बदलौं

Income Generation

&

Wealth Creation

Culture of Celebrating Wealth Creation

किन खस्कियो निजी क्षेत्रको मनोबल ?

- नीतिगत अस्थिरता, Unpredictability of Policies
- विगतमा भएका नीतिगत हस्तक्षेप
  - मुद्रास्फिति नियन्त्रण नीति, निजि क्षेत्रमा जाने ऋण घटाउने र विदेशी मुद्रा संचिति बढाउने नीति
  - चालू पुँजी कर्जासम्बन्धी मार्गदर्शन, २०७९
  - Asset Classification Guideline

- **नीति प्रेरित मन्दी** (व्यवसाय प्रतिकुल नियमकीय प्रावधानहरुको असर) :-
  - समग्र मागमा गिरावट
  - उद्योगहरू बन्द हुदै गए *(हाल मु.अ.क. Non-filing धेरै बढेको)*
  - रोजगारीको अवसर गुम्दै गएकोले युवाहरु रोजगारीको लागि पलायन
  - कालोसूचीमा पर्नेहरूको संख्या अत्यधिक बढेको
- निजी क्षेत्र चेपुवामा

- हाल ऋणको औसत ब्याजदर एकल अंकमा आएको र बैंकिंग प्रणालीमा १० खर्ब भन्दा बढी लगानी योग्य पुँजी भएता पनि लगानी नगरिरहेको,

आर्थिक वृद्धि

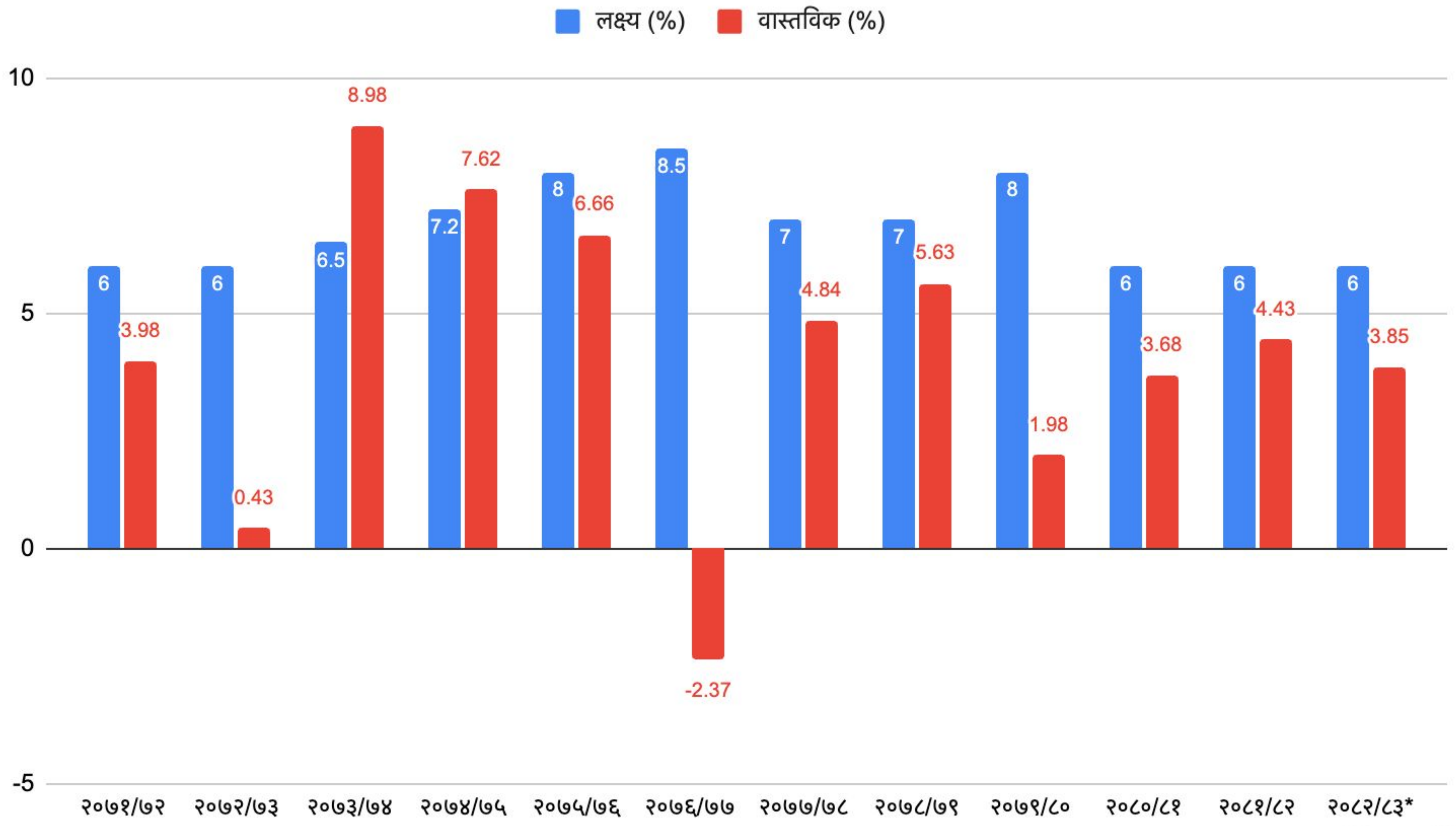

*Source: NSO

औसत आर्थिक वृद्धि

- ५ वर्ष : ४.१ %
- १० वर्ष : ४.२%

चालु आर्थिक वर्ष

ADB : २.७%
World Bank : २.३%

अर्थतन्त्र

Premature De-Industrialization

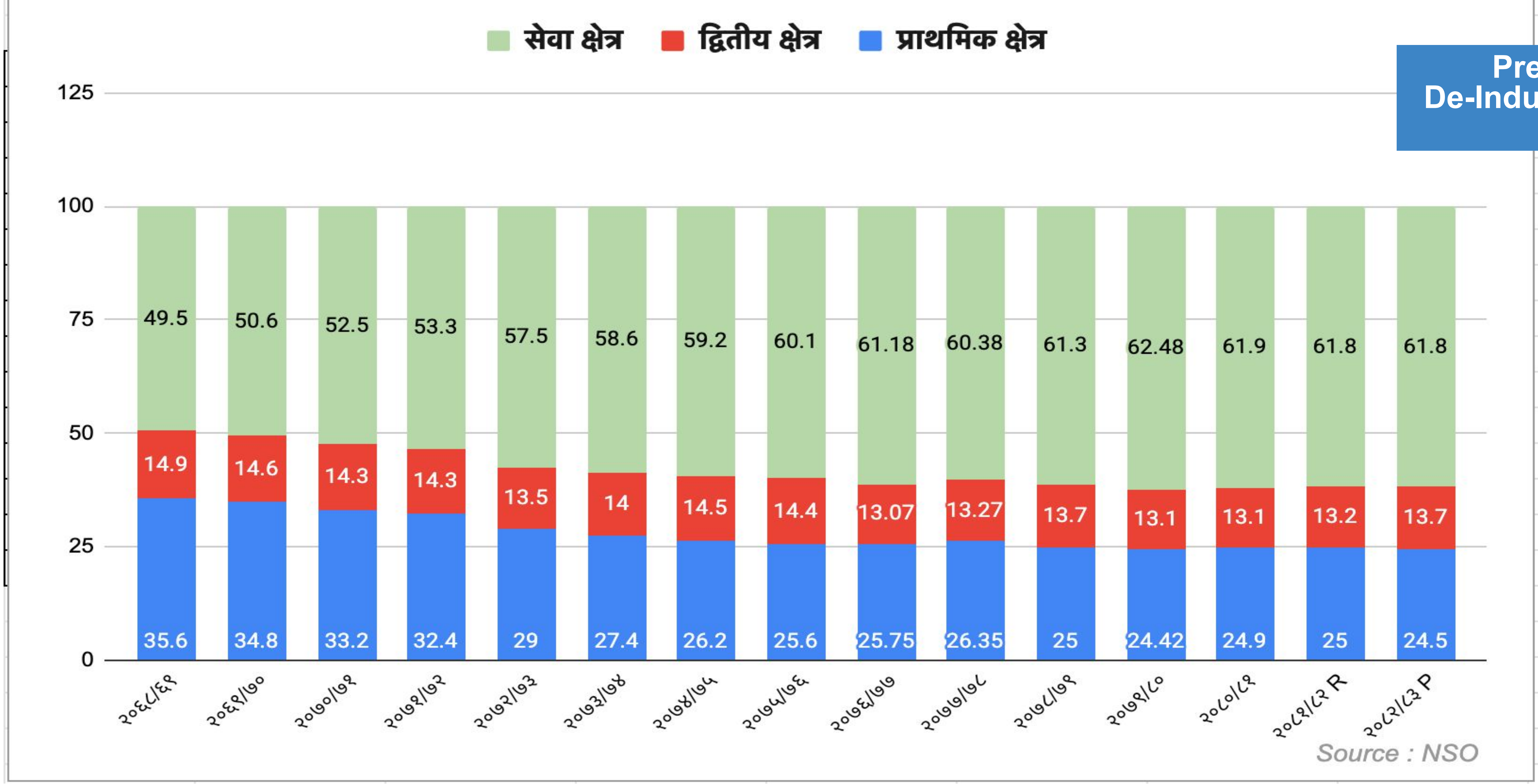

सार्वजनिक खर्च

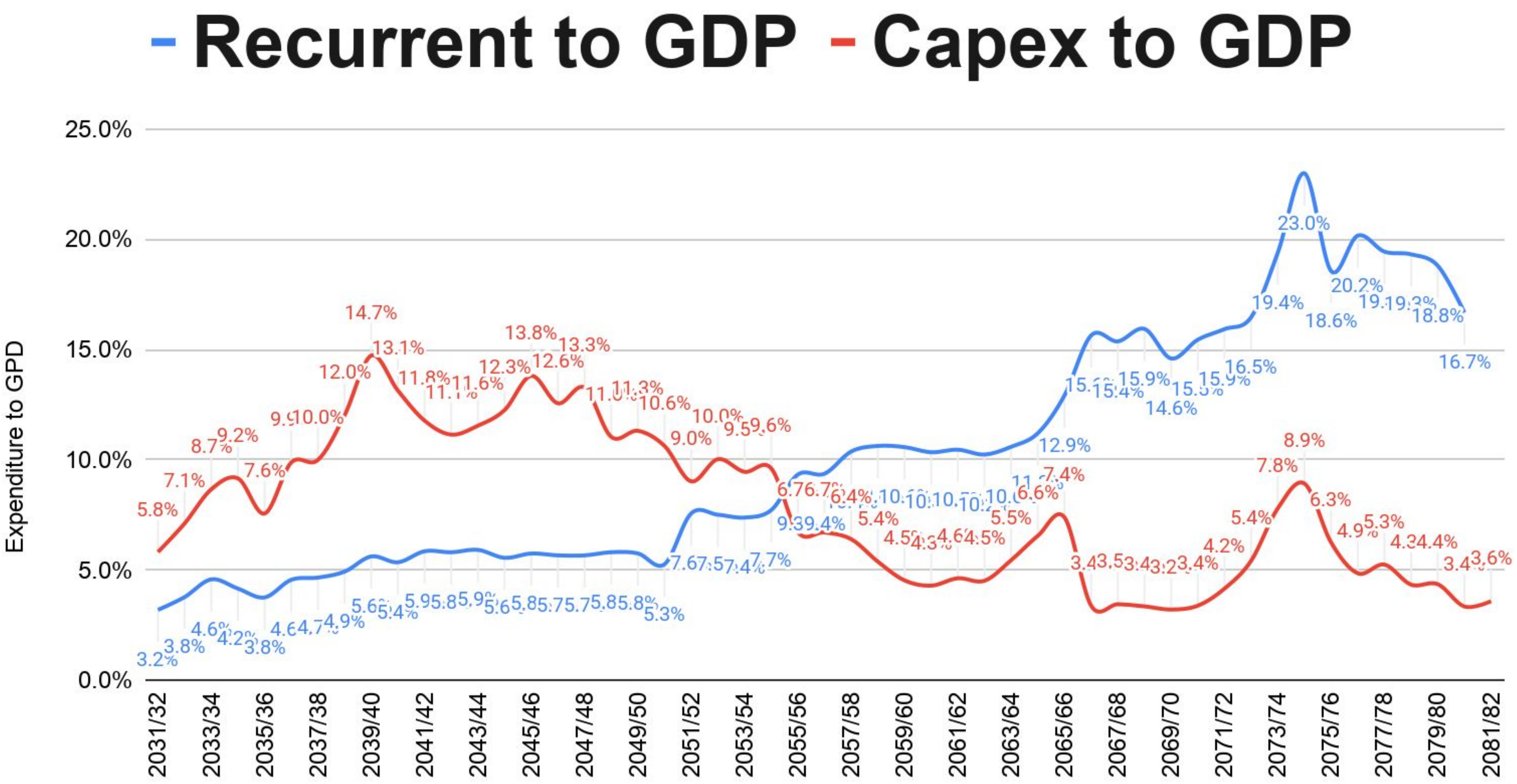

Source: FCGO

कालोसूची

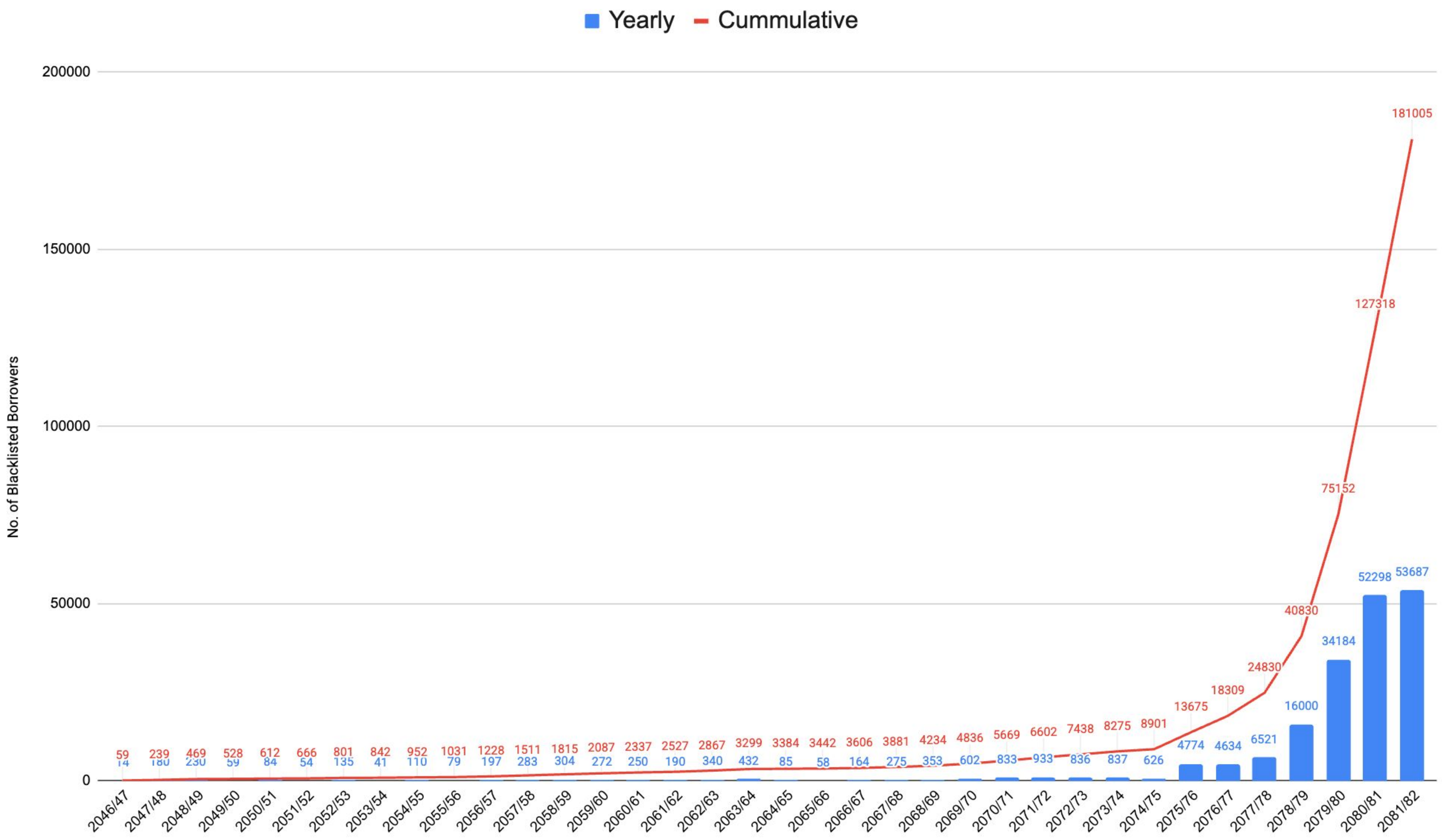

Source: CIB Nepal **upto Chaitra*

अर्थतन्त्रमा रहेका विद्‌यमान चुनौतीहरू

- Public Private Dichotomy
- पुँजीगत खर्चमा कमी
- समग्र मागमा कमी
- निजी क्षेत्रको घटेको मनोबल
- Targeting Private Sector
- बैंकिंग क्षेत्रमा लगानीयोग्य रकम संचिती
- नयाँ लगानी न्युन
- राजस्व संकलनमा कमी

परिसंघको सुझाव संकलनको विधि

३५० +	१९	५४	१५+	१५	४०+	४५०+
Members	CNI Council/ Committees	CNI National Council Members	Province and District Consultation	Sections	Major Suggestions	Total Suggestions

औद्योगिक विकासका लागि प्राथमिक विषयहरु

स्वदेशी

हाम्रो सामान, हाम्रै स्वाभिमान

उद्योग तथा लगानी नीति स्थायित्व

- उद्योगलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी नीतिगत सुधार गर्दै यस्ता नीतिहरूको न्यूनतम १० वर्ष स्थायित्व सुनिश्चित गरिनु पर्दछ ।
- Comparative Advantage भएका वस्तु केन्द्रित औद्योगिक विकास रणनीति बनाई लागू गरिनुपर्ने ।
- बिधुत्तीय एकद्वार सेवा प्रणाली मार्फत सेवा प्रवाह सुनिश्चित गरिनु पर्दछ ।
- रोजगारी, उत्पादन र आयात प्रतिस्थापनलाई केन्द्रमा राखिनु पर्दछ ।
- Regulatory Predictability हुनुपर्ने ।

भन्सार तथा कच्चा पदार्थ नीति

- कच्चा पदार्थ र तयारी वस्तुको भन्सार दर कम्तिमा २ तहको फरक गरिनु पर्दछ ।
- औद्योगिक र व्यापारिक वस्तुको पहिचान स्पष्ट गरिनु पर्दछ ।
- औद्योगिक कच्चा पदार्थमा लाग्ने भन्सारलगायतका फिर्ता गर्नुपर्ने अन्य रकम फिर्ता वा समायोजन **(Net Settlement)** प्रणाली लागू गरिनु पर्दछ।
- कम्तिमा ४० प्रतिशत स्वदेशी कच्चा पदार्थ प्रयोग गर्ने उद्योगहरुलाई बाँकि कच्चा पदार्थको आयातमा कर छुटमार्फत स्वदेशी उत्पादन प्रोत्साहन गरिनु पर्दछ ।
- कम्तिमा ५० प्रतिशत Value Addition भएका स्वदेशी वस्तुहरुलाई Tarriff & Non-Tarrif Measures द्वारा संरक्षण गरिनु पर्ने

सुशासन तथा डिजिटल सेवा

- सम्पूर्ण सार्वजनिक सेवा **Faceless, Paperless** र **Contactless** बनाइनु पर्दछ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहको समयसीमा स्पष्ट गरी समयमै सेवा दिन नसक्ने भए लिखित जानकारी दिने व्यवस्था गरिनु पर्दछ ।
- राष्ट्रिय सतर्कता केन्द्रलाई थप प्रभावकारी बनाइनु पर्दछ ।
- कर्मचारीलाई निर्णय गर्न भयरहित वातावरण कायम गरिनु पर्दछ ।

कर प्रणाली सुधार

- कर प्रणालीलाई सरल, एकीकृत र सीमित प्रकारको बनाइनु पर्दछ ।
- **VAT,** आयकर र अन्तःशुल्क मा आवश्यक व्याख्यात्मंक टिप्पणी सहित स्पष्ट बनाइनु पर्दछ ।
- एकल व्यक्तिको व्यक्तिगत आयकरको न्यूनतम सीमा १० लाख गरिनुपर्दछ र आयकरको दर घटाउनु पर्दछ ।
- जोखिममा आधारित **audit** प्रणाली लागू गरिनु पर्दछ ।
- कर विवाद समाधान, **advance ruling** र कर प्रशासनलाई डिजिटल बनाइनु पर्दछ।

अनाधिकृत व्यापार नियन्त्रण

- चोरी पैठारी नियन्त्रणका लागि निकायहरूबीच समन्वय सुदृढ गरिनु पर्दछ ।
- सुरक्षा, राजस्व र अनुसन्धान निकायलाई स्पष्ट जिम्मेवारी सहित जवाफदेही बनाउनु पर्दछ ।
- भन्सार बाहिरको अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण प्रभावकारी बनाइनु पर्दछ ।
- बजार अनुगमन प्रणाली कडा र नियमित बनाइनु पर्दछ ।
- उपभोक्ता संरक्षण ऐनको पूर्ण कार्यान्वयन गरिनु पर्दछ ।

गुणस्तर प्रवर्द्धन तथा गुणस्तरीय वस्तु आयात

- आयातित वस्तुका लागि न्युनतम गुणस्तर मापदण्ड लागू गरिनु पर्दछ ।
- नेपाल गुणस्तर तथा नापतौल बिभाग **(NBSM)** तथा प्रत्यायन केन्द्र **(Accreditation Center)** सबलीकरण गरिनु पर्दछ ।
- परीक्षण, प्रमाणिकरण तथा **laboratory** हरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका बनाईनु पर्ने ।
- भारतसँग एक अर्काका प्रमाणिकरण प्रकृया, मापदण्डहरू आदिका विषयमा **Mutual Recognition** गरी **NS** र **ISI** एक अर्का मुलुकलाई मान्य हुने गरी

विद्युतीय एकद्वार प्रणाली

- उद्योग सेवा प्रवाहका लागि एकीकृत डिजिटल एकद्वार प्रणाली लागू गरिनु पर्दछ।
- संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सबै सेवा यस प्रणालीमा आबद्ध गरिनु पर्दछ ।

स्वदेशी वस्तु प्रवर्द्धन

- सार्वजनिक खरिदमा स्वदेशी वस्तुलाई प्राथमिकता दिइनु पर्दछ ।
- डिजिटल पोर्टलमार्फत स्वदेशी उत्पादन पहिचान र खरिद प्रणाली लागू गरिनु पर्दछ।

प्राकृतिक सम्पदा उपयोग

- प्राकृतिक स्रोतहरूको दीगो उपयोगका लागि नीति सरलिकरण गरिनु पर्दछ ।
- वन, खानी, जडिबुटी र ढुंगा–गिट्टीको उपयोगमा लगानी सहज बनाइनु पर्दछ ।
- निर्यात र औद्योगिक प्रयोगलाई सहज बनाउने कानुनी सुधार गरिनु पर्दछ ।

उत्पादन आधारित अनुदान (PLI)

- उत्पादन, रोजगारी र निर्यातमा आधारित अनुदान प्रणाली लागू गरिनु पर्दछ ।
- लगानी वृद्धि, मूल्य अभिवृद्धि र प्रविधि सुधारलाई आधार बनाइनु पर्दछ ।
- **Global value chain** मा उद्योगलाई जोड्ने नीति लागू गरिनु पर्दछ ।

कानुन सुधार

- कर कानुनहरू सरल, स्पष्ट र लगानीमैत्री बनाइनु पर्दछ ।
- आय कर ऐनको दफा ५७ र ९५क को दोहोरो कर हटाइनु पर्दछ ।
- आर्थिक कसुरमा देवानी दायित्व सिर्जना हुने व्यवस्था लागू गरिनु पर्दछ ।
- **FITTA** र **PPPIA** ऐनहरुबीचको द्विविधा हटाइनु पर्दछ ।
- नयाँ बनाउनु पर्ने कानुनहरूः
    - Anticiaptory Bail
    - Decriminalization of Corporate Law
    - Security of Payment Act
    - Integrated IP law

नीतिगत विषयहरू

हाम्रो सामान, हाम्रै स्वाभिमान

उद्योगलाई कर तथा सुविधा सुनिश्चितता

- विशिष्ठिकृत ऐनहरूले दिएका उद्योग सम्बन्धी सुविधा आर्थिक ऐनमार्फत सुनिश्चित गर्दै उत्पादनमूलक उद्योगलाई प्रदेश र स्थानीय तहका करमा सहुलियत दिने व्यवस्था कायम गरिनु पर्दछ ।

निजी क्षेत्रद्वारा औद्योगिक क्षेत्र विकास

- निजी क्षेत्रलाई औद्योगिक क्षेत्र स्थापना र सञ्चालन गर्न अनुमति दिई सरकारले आवश्यक पूर्वाधार सुनिश्चित गर्दै **PPP** मोडलमार्फत जग्गा, अनुमति र सहुलियतसहित औद्योगिक क्षेत्र विकास गर्न उपलब्ध गराइने नीति लागू गरिनु पर्दछ।

नेपाली लगानीकर्ताले विदेशमा लगानी गर्न पाउने नीति

- यसका लागि विदेशमा लगानी गर्न प्रतिबन्ध लगाउने ऐन, २०२१ खारेज गरी चालू आर्थिक वर्षको वजेट भाषण (बजेट भाषणको बुँदा नं. ८० को व्यवस्था) मा उल्लेख भए बमोजिम विदेशमा लगानी गर्न दिन आवश्यक स्वीकृतिको विधि, नियमन गर्ने विधि आदि स्पष्ट प्रावधान सहित आवश्यक व्यवस्था गरिनुपर्दछ ।

ठुला पूर्वाधारका परियोजनाहरूमा निजी क्षेत्रलाई आकर्षित गर्ने नीति

- सार्वजनिक निजी साझेदारीका नविन तथा प्रचलनमा आईसकेका Financing tools HAM, VGF, VCM, MRG जस्ता लगानीका मोडलहरूको प्रयोग गरी विमानस्थल, राजमार्ग, औद्योगिक क्षेत्र, फोहोर व्यवस्थापन, शहरी पूर्वाधार विकास जस्ता ठुला पूर्वाधार आयोजनाहरू निजी क्षेत्रबाट निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरिनुपर्दछ ।

उत्पादनमूलक उद्योगका लागि जग्गा हदबन्दी नीति

- उद्योगको स्वीकृत परियोजनाअनुसार आवश्यक जग्गामा हदबन्दी नलाग्ने व्यवस्था गरी अतिरिक्त जग्गा धितो राख्न र उद्योगलाई बिक्री गर्न पाउने नीति लागू गरिनु पर्दछ।

अन्य

- उद्योग व्यवसायले सरकारको कुनै निकायमा भुक्तान गर्न बाँकी रहेको रकम र सरकारले सो उद्योगलाई भुक्तान वा फिर्ता गर्न बाँकी रहेको रकम हिसाव मिलान गर्न पाउने नीतिगत व्यवस्था गरिनुपर्दछ।
- बदनियतपूर्वक वा गलतढंगले वा विद्यमान प्रावधानको अपव्याख्या गरी कर निर्धारण गर्न नहुने, यस्तो गरेको पाइएमा कर निर्धारण गर्ने अधिकारीलाई जवाफदेही बनाउँदै कारवाही हुने व्यवस्था कायम गरिनुपर्दछ।

- नेपाललाई आरोग्य पर्यटन **(Wellness Tourism)** केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनुपर्ने ।
- कुनै पनि कम्पनी स्थापना गरी संचालनमा ल्याउन नसकेको वा संचालनमा आई पुनः बन्द प्रायःको अवस्थामा पुगेको खण्डमा यस्ता कम्पनीहरूको आग्रहमा निश्चित अवधिसम्मका लागि स्थगन **(Dormant)** (कर लगायतका विषय आकर्षित नहुनेगरी) गर्न पाउने नीतिगत व्यवस्था गरिनुपर्ने ।
- **Data mining** गर्न दिने नीतिगत व्यवस्था कायम गरी ठुला **Data Centers, High Performance Compute** हरू स्थापना गरिनुपर्ने।

१०० अर्ब डलरको अर्थतन्त्र

HOW GROWTH EVOLVES OVER TIME

6.0% is a medium-term trajectory, not a flat annual promise every single year

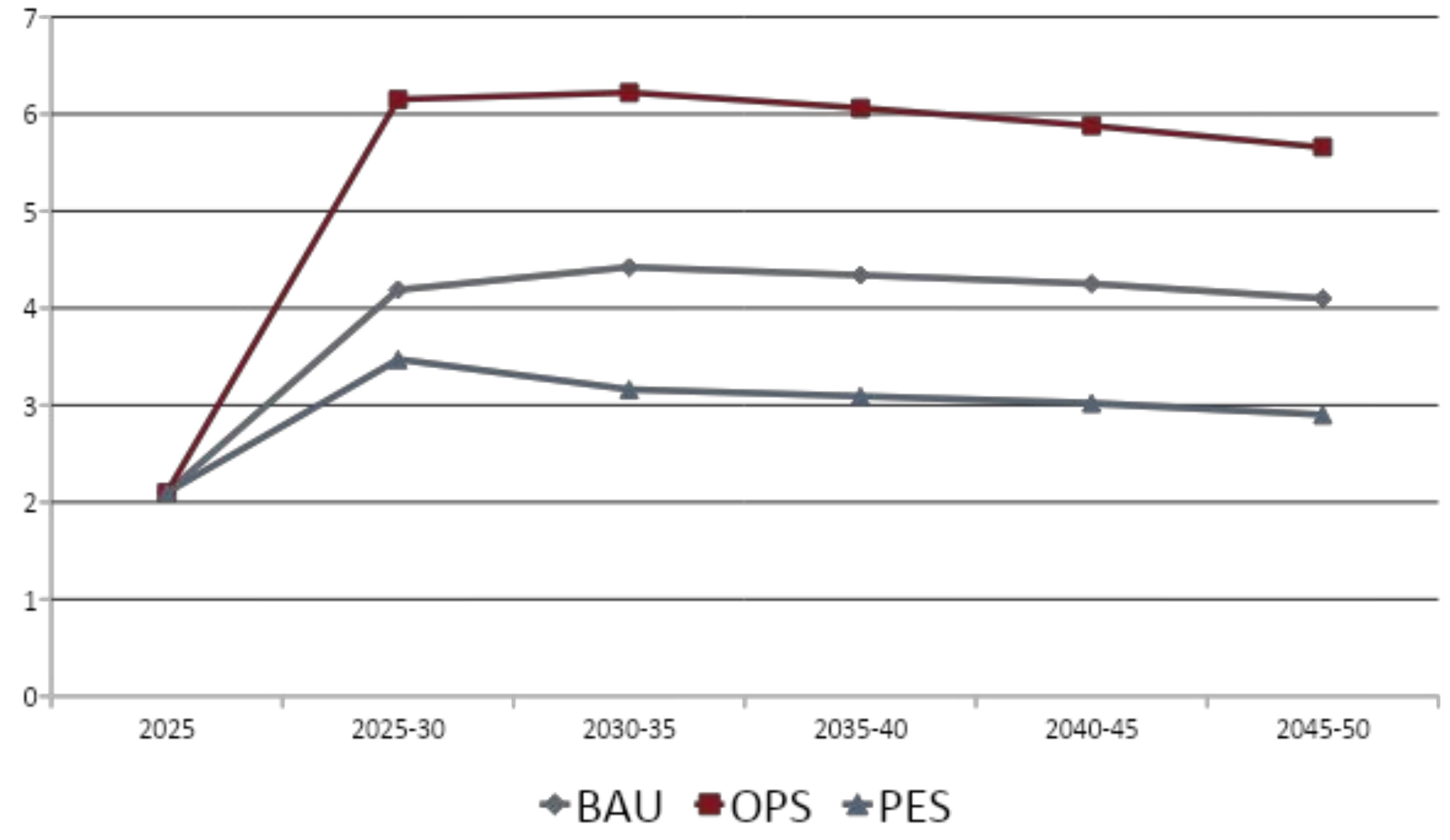

Average of 6.0%

OPS is a rounded 25-year average. The period averages are 6.15%, 6.22%, 6.06%, 5.88%, and 5.66% across successive blocks.

Why this matters

If challenged on annual precision, say the draft reports period averages. Do not invent year-by-year real growth rates the model has not published explicitly.

Practical interpretation

The high-growth story is front-loaded by reforms and investment, then sustained through structural transformation - not by one permanent shock.

Source: Macro study draft, Table 1 period averages.

Key Points

The ambition works only if the room sees the gap, the timeline, and the premium in one shot.

USD 44.6B

Nepal today
Lower-middle-income, still too dependent on remittance-led demand and periodic shocks.

+1.74 pp

→

OPS premium over BAU
The gap closes only if investment, productivity, skills, and participation move together.

USD 100B
The ambition is credible only with a faster pathway.

2033	2039	2046
Nominal 100B	Real 100B	Upper-middle-income

Nepal can grow. The question is whether it can grow fast enough, productively enough, and credibly enough to turn a report launch into a national growth platform.

OPS changes the development path: stronger investment, faster productivity growth, deeper structural transformation, and a more believable middle-class expansion.

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को

बजेटमा समावेश हुनुपर्ने समष्टिगत सुझाव

नेपाल उद्योग परिसंघ

बैशाख २७, २०८३

स्वदेशी

हाम्रो सामान, हाम्रै स्वाभिमान